

**QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI**

Seduta ta' l-14 ta' April, 2008

Citazzjoni Numru. 235/2007

A.

-vs-

B.

Il-Qorti;

Rat ir-rikors ġuramentat ipprezentat fit-30 ta' Mejju, 2007 li permezz tiegħu l-attur espona bir-rispett u bil-ġurament tiegħu kkonferma:

A. DIKJARAZZJONI TAL-FATTI

1. Illi l-kontendenti żżewġu fl-14 ta' Marzu, 1987, skond kif jidher miċ-ċertifikat taż-żwieġ tagħhom, illi kopja tiegħu qed tiġi annessa ma' dan ir-rikors u esebita u mmarkata bħala Dok. A, u sseparaw bonarjament

permezz ta' kuntratt ta' separazzjoni personali, li qed tiġi annessa ma' dan ir-Rikors, u esebita u mmarkata b'hal Dok. B. Minn din l-unjoni twieldu żewġ itfal, X, illi llum għandha sbatax-il sena, u Y, illi llum għandha sittax-il sena;

2. Illi l-esponenti beda joħroġ mal-konvenuta meta huwa kellu dsatax-il sena, u l-konvenuta kellha ħmistax-il sena. Il-partijiet tkellmu dwar żwieġ u ddeċidew li jiżżewġu, proprju appena mietu ż-żewġ ġenituri tal-konvenuta, illi mietu f'temp ta' xahar minn xulxin, bi swied il-qalb kbir lill-konvenuta, illi ħassitha sfortunata iktar minn qatt qabel. Effettivament, kienet biss il-mewt tal-ġenituri tal-konvenuta li wasslet lill-partijiet għaž-żwieġ, għaliex, qabel dak il-mument, il-kontendenti effettivament qatt ma kienu kkontemplaw iż-żwieġ;

3. Illi t-fulija tal-konvenuta kienet waħda ferm sfortunata, fis-sens illi, min-ħabba raġunijiet familjari li ser jiġu spjegati iktar 'il quddiem, hija ma kinitx imrobbija mill-ġenituri tagħha. Effettivament il-konvenuta kienet ingħaqdet mal-ġenituri tagħha, u bdiet tgħix magħhom għall-ewwel darba f'ħajjitha meta saret xebba – kwindi, wieħed jifhem id-dizappunt u trawma kbira li kellha l-konvenuta f'ħajjitha, illi wara li kienet irnexxielha ssib lill-ġenituri tagħha u tibda ssir tafhom billi tgħix magħhom, tilfithom biss ftit tas-snin wara, u t-tnejn f'temp ta' xahar, meta hija kienet għadha ta' eta' tant tenera;

4. Illi fil-fatt il-konvenuta għexet l-ewwel tmien snin ta' ħajjitha ġewwa stitut f'Għawdex, għaliex ommha kienet xebba meta nqabdet tqila minn raġel miżżewweġ. Għalhekk l-ewwel memorji tal-konvenuta kienu li hija ma setgħetx tgħix ma' ommha għaliex kienet ogġett ta' skandlu – u għalhekk kellha tibqa' mistura. Dan qiegħed jingħad għaliex omm il-konvenuta kienet tmur iżżurha fl-istitut, u kwindi l-konvenuta kienet taf min hi ommha, u li ommha kienet tagħzel illi ma tgħarrafx lin-nies dwar l-eżistenza tagħha, sabiex ma jkunx hemm skandlu;

5. Kien biss meta l-konvenuta għalqet tmien snin illi zijitha, preżumibbilment għaliex tħassritha, ħadet lill-

konvenuta tgħix magħha go Hal Balzan. Imbagħad, wara xi snin tgħix ma' zijitha, il-konvenuta marret tgħix ma' ommha, kif ingħad iktar 'il fuq, u hemmhekk, eventwalment, ingħaqad magħhom missier il-konvenuta, sakemm iż-żewġ ġenituri ġew neqsin sentejn jew tlieta wara, kif *gia'* ngħad;

Illi t-trauma li għaddiet minnha l-konvenuta, kien il-*catalyst* illi wassalha biex titlob lill-esponenti li huma jrendu r-relazzjoni tagħhom ufficjali *tramite* ż-żwieġ, anke fuq insidenza ta' dawk kollha ta' madwarhom, u dan sabiex il-konvenuta li issa kienet ġiet interament waħedha fid-dinja, fl-eta' ta' biss għoxrin sena, ikollha l-wens ta' ħaddieħor, u tikkonsolida r-rabta bejn il-kontendenti billi jkollha t-tfal fiż-żwieġ immedjatament, u kwindi tibni l-familja li hija qatt ma kellha fi tfulitha. Fil-fatt l-ewwel tifla tal-partijiet twieldet fil-15 ta' Jannar tas-sena 1988, proprju disa' xhur u nofs wara ċ-ċelebrazzjoni taż-żwieġ.

Anke omm il-konvenuta qabel ma mietet bil-kanċer, kienet għamlitha ċara li kienet tixtieq, bħala waħda mill-aħħar xewqat tagħha, illi tara lil bintha miġbura ma' raġel ta' l-affari tiegħu, *ossia* l-esponenti, u miżżewġa, kif jixraq.

6. Illi f'dan kollu, l-esponent kien parteċipanti passiv u pjuttost apatiku, illi qagħad għax-xewqat tal-konvenuta mingħajr la ħaseb u lanqas impona r-rieda tiegħu dwar x'kellu jsir. Huwa kien jitħassar lill-konvenuta, minħabba l-infanzja diffiċli li kellha, illi kienet b'kuntrast ma' l-infanzja tiegħu, li kienet waħda hekk imsejġha normali. Meta mbagħad il-konvenuta tilfet liż-żewġ ġenituri f'temp ta' xahar, l-esponenti ħassu iktar u iktar responsabbli fil-konfront ta' l-istess konvenuta, sabiex jagħmlilha ħajjitha inqas kerha u diffiċli, u b'hekk aċċetta kull proposta tagħha – sija għaž-żwieġ, sija li jipprovaw għat-tfal immedjatament wara ż-żwieġ – u dan mingħajr qatt ma ħaseb jekk kienx verament lest għal dawn il-passi, jekk kienx verament iħobb lill-konvenuta, u jekk huwa verament xtaqx jiżżewweġ lill-konvenuta fil-mument meta ġie ċċelebrat iż-żwieġ;

7. Illi l-fatt illi dan iż-żwieġ kien wieħed ta' konvenjenza, u nieqes mill-imħabba u mill-*communio vitae* rikjesta mil-liġi għall-validita' taż-żwieġ, jirriżulta mill-imġieba tal-partijiet fil-konfront ta' xulxin, u minn fatti li għaw immedjatement wara ċ-ċelebrazzjoni taż-żwieġ:

(a) Il-partijiet kienu jiġġieldu b'mod goff, u min jaf kemm-il darba l-konvenuta, waqt ġlieda ma' l-esponenti, kienet tgħidlu "*nizzilni hawn u itlaq*". L-esponenti jiftakar illi meta l-ewwel tifla tal-partijiet, X, kienet għadha żgħira, il-konvenuta kienet faqqgħet il-bieb b'daqqa ta' sieq, tant kienet irvillat wara ġlieda li kellhom. Il-konvenuta malli l-partijiet iżżewġu, kienet repetutament thedded lill-attur "*ha jikbru t-tfal u nqegħdek lilek*", bħal li kieku kienet f'gagġa u dan kien tort ta' l-esponenti, għaliex kjarament, il-konvenuta ma kinitx kuntenta fiż-żwieġ u għaliha dan kien gagġa;

(b) Il-partijiet qatt ma kienu sodisfatti fir-relazzjoni tagħhom bħala miżżewġin, u baqgħu flimkien biss fl-añjar interess ta' wliedhom. Di fatti l-kontendenti għexu ñajjithom, kemm fl-għerusija u wkoll fiż-żwieġ, qishom ñbieb (jew ġieli anke aħwa), iktar milli koppja li tinħabb u hija miżżewġa. Fiż-żwieġ il-konvenuta kienet repetutament u persistentament tgħajjar lill-esponenti "*stramb*" għaliex, skond il-konvenuta, ma kienx jaf ikompli man-nies;

(c) Il-konvenuta kienet konstantament tipprova tinċentiva lill-esponenti sabiex isib *part-time job* (*oltre x-xogħol* fiss tiegħu u l-*overtime* illi kien jagħmel), u tgħidlu joħroġ u jmur il-każin, bħal li kieku huwa kien żejjed id-dar – kjarament sabiex kemm jista' jkun il-partijiet ma jkunux fil-preżenza ta' xulxin, tant ir-relazzjoni tagħhom ma kinitx waħda ta' mħabba;

(d) L-esponenti, min-naħa tiegħu, minkejja dan il-ġlied kollu, u minkejja l-attitudni bierda tal-konvenuta fil-konfront tiegħu, kien interament passiv u apatiku, proprju bħal ma kien meta l-konvenuta ssuġġeriet illi jiżżewġu – u effettivament baqa' fiż-żwieġ sakemm martu ma telqitux għaliex kienet sabet wiċċ ñaddieħor;

(e) Il-konvenuta fil-fatt kienet sabet wiċċ ħaddieħor, *ossia* raġel miżżewweġ bħalha, u telqet lill-esponenti fl-istess żmien illi dan ir-raġel miżżewweġ, ċertu C, issepara minn mal-mara tiegħu, sabiex jibda relazzjoni mal-konvenuta. Fil-fatt tant kien ovvju li l-konvenuta u s-sieħeb tagħha telqu lill-konjuġi tagħhom sabiex ikunu jistgħu jintrattienu relazzjoni bejniethom, illi siefru flimkien immedjatament wara s-separazzjoni, tant illi l-esponenti jiftakar ċar illi kien qal lill-konvenuta “*ma tridx tgħid illi ma kontux miftehmin ukoll!*”;

8. Illi għalhekk jirriżulta li bejn il-kontendenti ma kienx hemm *effettivamente* il-*communio vitae* rikjesta mil-liġi għall-validita' taż-żwieġ, u illi di fatti, iż-żwieġ bejn il-partijiet kien riżultat ta' deċiżjoni ta' konvenjenza dettata miċ-ċirkostanzi, senjatament il-mewt taż-żewġ ġenituri tal-konvenuta, f'temp ta' xahar, meta hija kienet għadha tant żgħira, u hekk giet assolutament waħedha fid-dinja;

9. Illi dawn il-fatti kif hawn dikjarati huma kollha a diretta konnoxxenza ta' l-esponenti.

B. RAĠUNI GĦAT-TALBIET F'DAWN IL-PROCEDURI

10. Illi l-preżenti proceduri qegħdin isiru sabiex iż-żwieġ iċċelebrat bejn il-kontendenti fl-14 ta' Marzu, 1987, jiġi ddikjarat null u bla effett skond il-liġi, għar-raġunijiet fuq premissi, u senjatament *stante* li l-kunsens tal-partijiet, u ċertament dak ta' l-attur, kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' ġudizzju fuq il-ħajja miżżewġa jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tagħha, jew b'anomaliya psikoloġika serja li għamlitha mpossibbli għall-istess attur illi jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taż-żwieġ, u dan *ai termini* ta' l-Artiklu 19(1)(d) ta' l-Att Dwar iż-Żwieġ, *stante* illi l-partijiet, jew min minnhom, meta taw il-kunsens tagħhom għaž-żwieġ, kienu privi b'mod sostanzjali, *ossia* “gravi”, minn dik il-fakulta' kritiko-estimattiva jew kritiko-valutattiva dwar l-oġġett tal-kunsens taż-żwieġ, jew minn dik il-maturita' affettiva li hija presuppost għal għažla libera;

11. Illi ulterjorment, iż-żwieġ tal-kontendenti huwa null u bla effett fil-liġi, għall-fini ta' l-Artiklu 19(1)(f) ta' l-Att Dwar iż-Żwieġ, *stante* li l-kunsens tal-partijiet, jew min minnhom, ingħata bl-esklużjoni pożittiva taż-żwieġ innifsu, jew ta' xi wieħed jew iktar mill-elementi tal-ħajja miżżewġa, jew tad-dritt għall-att taż-żwieġ, *stante* illi l-partijiet iżżewġu bl-iskop uniku li jaqtgħu l-aħħar xewqa ta' omm il-konvenuta qabel il-mewt, u sabiex il-konvenuta ma tibqax waħedha fid-dinja. Dan qiegħed jingħad għaliex l-obbligazzjonijiet essenzjali taż-żwieġ huma bażati fuq il-kunċett ta' unjoni permanenti, esklussiva u rrevokabbli diretta għall-ħajja komuni bażata fuq il-*benessere* reċiproku, (*oltre* l-prokreażjoni ta' l-ulied u t-trobbija tagħhom). Għaldaqstant l-esklużjoni pożittiva tal-kunċett ta' unjoni permanenti, esklussiva u rrevokabbli diretta għall-ħajja komuni u bbażata fuq il-*benessere* reċiproku, tirrendi ż-żwieġ null, *multo magis* meta din tkun mistura lill-parti l-oħra kif irriżulta f'dan il-każ;

12. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, iż-żwieġ tal-partijiet huwa wkoll null *ai termini* ta' l-Artiklu 19(1)(c) ta' l-Att Dwar iż-Żwieġ, *stante* li l-kunsens ta' waħda mill-partijiet, u senjatament dak ta' l-esponenti, inkiseb b'qerq dwar xi kwalita' tal-parti l-oħra li tista' mix-xorta tagħha tfixkel serjament il-ħajja miżżewġa – kif effettivament ġara fil-każ odjern.

C. TALBIET ATTRIĊI

Għaldaqstant l-attur, in vista' ta' dak kollu fuq premess, jitlob li dina l-Onorabbli Qorti jogħgobha:

1. Tiddikjara u tiddeċiedi li ż-żwieġ iċċelebrat bejn il-kontendenti nhar l-14 ta' Marzu, 1987 huwa null u bla effett fil-liġi għall-fini tad-disposizzjonijiet ta' l-Artiklu 19(1) (c), (d) u (f) ta' l-Att Dwar iż-Żwieġ.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenuta li tibqa' minn issa ngunta għas-subizzjoni.

Rat il-lista tax-xhieda.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat illi l-intimata naqset li tipprezenta risposta guramentata u għalhekk hija kontumaċi skond il-liġi.

Rat l-atti proċesswali.

Rat l-affidavit ta' l-attur.

Rat il-verbal tas-seduta ta' l-14 ta' Jannar, 2008 illi permezz tiegħu l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Ikkunsidrat;

Illi l-attur qiegħed jitlob l-annullament taż-żwieġ kontrattat bejn il-partijiet fl-1987 a bażi ta' l-Artiklu 19 (1) (c), (d) u (f) tal-Kapitlu 255 tal-Liġijiet ta' Malta. Il-konvenuta kif diġa' ngħad hija kontumaċi.

Kif pero' dejjem irritenew il-Qrati Maltin; *"F'materja ta' żwieġ illi huwa ta' ordni pubbliku, ma tistax tagħmilha daqshekk faċli li parti tirrepeti kliem il-liġi u l-parti l-oħra tammetti u b'hekk jirrendu ż-żwieġ annullabbli bl-iktar mod faċli u espedjenti. Hawn ma aħniex fil-kamp ta' kreditu likwidu jew responsabbilta' ta' xi kollizjoni imma f'kamp l-iktar delikat u serju u l-Qorti ma tistax tħalli nies li kapriċċożament wara xi żmien ta' żwieġ jiddeċiedu illi kellhom nuqqas ta' diskrezzjoni fuq iż-żwieġ u meta jkollhom sieħba jew sieħeb ieħor jerġgħu jakkwistaw malajr din id-diskrezzjoni u jsiru maturi. Fejn jirriżultaw verament raġunijiet għall-annullament tiegħu l-istess żwieġ għandu jiġi annullat pero' dan ma għandux ikun sabiex jiġu akkomodati l-kapriċċi ta' dak jew l-ieħor. Għalhekk il-kawżali għall-annullament għandha tirriżulta ċara u mingħajr dubju."* (Anna Tonna vs Alexander Tonna deċiża mill-Qorti ta' l-Appell fis-6 ta' Novembru, 1991).

L-artikli ċitati mill-attur jirrigwardaw:

19 (1) (c) – qerq dwar il-kwalita' tal-parti l-oħra;

19 (1) (d) – vizzju tal-kunsens ta' xi parti li jkun b'difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-ħajja miżżewġa jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali tagħha jew b'anomalija serja

psikoloġika li tagħmilha mpossibbli li dik il-parti taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taż-żwieġ;

19 (1) (f) – esklużjoni pożittiva taż-żwieġ jew xi element essenzjali tiegħu.

Mill-provi mressqa l-Qorti jidhrilha li dan iż-żwieġ falla kważi mill-ewwel, u wieħed mill-ewwel jiskontra mill-provi mhux kontradetti, illi l-attur jgħid illi huwa kien tħassar lill-konvenuta li kif jidher mill-istess rikors promotur, kellha nfanza sfortunata għall-aħħar. Fil-fatt hija trabbiet għal xi snin f'istitut u meta mbagħad ommha u missierha (li kien miżżewweġ mara oħra) bdew jgħixu flimkien u allura bdew jgħixu bħala familja, mietu biss ftit tas-snin wara, u t-tnejn f'temp ta' xahar, u għalhekk il-konvenuta reġgħet spicċat waħeda. L-attur li kien *ġia'* beda joħroġ magħha ħass li kienet responsabbilta' tiegħu li jżżewwiha, iżda sfortunatament iż-żwieġ ma rnexxiex. Il-konvenuta, skond l-attur, urietu li qatt ma ħabbitu, u meta eventwalment sabet raġel li ħabbet, bdiet tgħix miegħu.

Ħafna mill-kontenut ta' l-affidavit prodott jirrakkonta episodji wara ż-żwieġ, u naturalment x'għara wara ż-żwieġ hu mmaterjali għall-kawża ħlief biex jiffa' dawl fuq l-istat ta' fatt ta' qabel iż-żwieġ, iżda hawn fil-fehma tal-Qorti hemm indikazzjonijiet li ż-żwieġ kien vizzjat. Kif qalet il-Qorti ta' l-Appell fil-kawża Joseph Zammit vs Bernardette Zammit (27 ta' Jannar, 2006);

“Irid mill-ewwel jiġi senjalat prinċipju fundamentali fil-liġi ċivili u cioe' li ż-żwieġ bejn il-kontendenti għandu jkun preżunt li jkun wieħed validu. Għalhekk huwa dover assolut ta' kull parti fil-kawża li tagħmel prova sodisfaċenti ta' l-allegazzjonijiet rispettivi tagħha dwar l-allegazzjoni u cioe' li ż-żwieġ huwa null għaliex l-oneru tal-prova huwa dejjem fuq spallejn min jallega.”

Waħda mill-kawżali ta' l-attur hija n-nuqqas ta' diskrezzjoni. Kif qalet il-Qorti fil-kawża Nicholas Agius vs Rita Agius (25 ta' Mejju, 1995); *“B'difett serju ta' diskrezzjoni tal-ġudizzju l-leġislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita'; li parti jew l-*

oħra fiż-żwieġ tista' tkun fiha fil-mument li jingħata l-kunsens reċiproku. Li kieku l-leġislatur irrikjeda maturita' sħiħa u perfetta f'it jew addirittura ebda żwieġ ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' discretio judicii hu kuncett ġuridiku intrinsikament marbut mal-kapaċita' ta' parti jew oħra fiż-żwieġ li tagħti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taż-żwieġ." F'dan is-sens ġew deċiżi wkoll il-kawżi Angela Spiteri vs Joseph Spiteri (4 ta' Novembru, 1994), Robert Attard vs Josephine Attard (18 ta' Ottubru, 1995) u Janet Portelli vs Victor Portelli (14 ta' Awissu, 1995). Fil-kawża fl-ismijiet Mario Mizzi vs Maris Mizzi (15 ta' Novembru, 2005) il-Qorti tal-Appell ukoll qalet li; "Biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' ġudizzju irid ikun hemm l-inkapaċita' psikika jew kostituzzjonali (mhux neċessarjament anomalija psikoloġika fis-sens mediku) li wieħed jagħraf u jirrifletti jew li jiddeċiedi liberament (jigifieri mingħajr impulsi interni li jkunu neħħew il-liberta' ta' l-għażla tal-persuna li tkun) fuq l-oġġett tal-kunsens matrimonjali."

Kollox ma' kollox il-Qorti tħoss li għandha tasal għall-konklużjoni li dan iż-żwieġ għandu jiġi ddikjarat null minħabba dak li *gia'* ntqal. L-attur jgħid illi huma baqgħu jgħixu flimkien biss biex jagħtu lit-tfal tfulija stabbli, iżda meta dawn kibru f'it dan l-inċentiv ukoll spicċa. Huwa ċar għalhekk li dan ġara minħabba n-nuqqas serju ta' diskrezzjoni ndikat fil-liġi u għalhekk lill-Qorti jirriżultawha l-aggravju skond is-sub-inċiż (d) jekk mhux l-aggravji l-oħra.

Għal dawn il-motivi kollha l-Qorti tilqa' t-talba attriċi u tiddikjara null iż-żwieġ kontrattat bejn il-partijiet fl-14 ta' Marzu, 1987. L-ispejjeż ikunu bla taxxa bejn il-kontendenti.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----